

Силабус курсу Основи сучасної концептології

Ступінь вищої освіти – другий (магістерський) рівень
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 035 Філологія
Спеціалізація: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійна програма «Англійська мова і література»
Кількість кредитів – 3
Рік підготовки – 2, семестр – 3
Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна
Дні занять: за розкладом
Консультації: за розкладом
Мова викладання: англійська, українська

Керівник курсу

канд. філол. н. Ладика Ольга Володимирівна

Контактна інформація

olha.ladyka@tnpu.edu.ua +380680270326

Опис дисципліни

Мета дисципліни “Основи сучасної концептології” – ознайомлення студентів із сучасними концепціями мовознавства, розкриття базових понять та методів концептології, виявлення співвідношення мови та культури у рамках антропоцентричного підходу у лінгвістиці; визначення концепту. Курс дозволяє студентам оволодіти значним фактичним матеріалом, який дасть системні знання у сфері різнорівневих мовних засобів, що дозволить аналізувати явища духовного життя, усвідомлювати природу різних культурних явищ і особливостей їх віддзеркалення на рівні мовної картини світу; орієнтуватися у багатому світі духовної культури; розрізняти світобачення і світорозуміння кожної культурно-історичної епохи; застосовувати міждисциплінарний підхід до аналізу мовних фактів. Тематика лекційних та практичних занять спрямована на розвиток творчого мислення студентів, яке допоможе їм у вирішенні різноманітних дослідницьких завдань.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Модуль	Результати навчання	Завдання
4/2	1. Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія як нові мовознавчі галузі	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації. Ознайомитись із когнітивним напрямком дослідження мови,	Питання для обговорення, презентації, дискусії.

		<p>провідними вченими в цій галузі.</p> <p>Знати особливості понять етнічна ментальність, картина світу та мовна картина світу. Усвідомити специфіку етнонаціональних картин світу.</p> <p>Оволодіти дефініціями понять «мовна особистість», «менталітет», «лінгвокультура».</p>	
2/2	<p>2. Мова – знак – культура: характер і принципи взаємодії. Мовний символізм.</p>	<p>Знати визначення «мови» і «культури», різні підходи до їхнього вивчення та трактування.</p> <p>Усвідомити зв'язки когнітивної лінгвістики з психологією, мови з мисленням. Оволодіти навичками асоціативного експерименту в дослідженні внутрішнього лексикону людини.</p> <p>Осмыслити роль кодів культури у процесах мовної об'єктивації дійсності</p>	<p>Питання для обговорення, презентації, ІНДЗ.</p>
2/2	<p>3. Концепт: основні ознаки, структура, підходи до вивчення, типологія концептів.</p>	<p>Розуміти мовно-ментальну природу концепту, вміти відрізнити його від поняття, значення, слова, образу.</p> <p>Аналізувати відомі дефініції концепту, оцінювати підходи до його вивчення та різні погляди на ознаки і структуру концепту; знаходити засоби вербалізації концепту.</p>	<p>Питання для обговорення, презентації, ІНДЗ.</p>

		Усвідомити роль образу як базового шару концепту.	
2/2	4. Поняття концептосфери. Константи національної культури. Ключові концепти культури.	Усвідомити полісемію терміна «концептосфера». Виокремлювати концептосфери в американській, британській, німецькій та українській лінгвокультурах та зіставляти з відповідними в інших культурах. Знати основні концепції досліджень А. Вежбицької: семантичні примітиви; культурні скрипти; Ю.С. Степанова та В.В. Воробйова.	Питання для обговорення, презентації, ІНДЗ.
4/2	5. Концептуальний аналіз та його методики.	Знати процедуру дослідження концептів, вміти аналізувати та систематизувати вербалізатори концепту, будувати номінативне поле концепту; вміти проводити порівняльне дослідження національних концептів.	Питання для обговорення, презентації, ІНДЗ, дискусії.

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК1	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК2	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК3	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК4	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5	Здатність працювати в команді та автономно.
ЗК6	Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК8	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК9	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК10	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК11	Здатність проведення досліджень на належному рівні.
ФК1	Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.
ФК4	Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
ФК6	Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.
ФК7	Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
ФК14	Здатність здійснювати аналіз мовного матеріалу з огляду на його лінгвосоціокультурні компоненти.
	Програмні результати навчання
ПРН2	Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.
ПРН3	Здатність застосовувати інноваційні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.
ПРН7	Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.
ПРН9	Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.
ПРН10	Збирати й систематизувати мовні, літературні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).
ПРН12	Здатність розуміти і поділяти цінності академічної доброчесності, усвідомлювати ризики, пов'язані з недоброчесною академічною поведінкою, діяти у навчальних і професійних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики, розпізнавати академічну недоброчесність і давати їй належну оцінку.
ПРН15	Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.
ПРН16	Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Літературні джерела

Основні

1. Алефиренко Н.Ф. Проблемы вербализации концепта: теоретическое исследование Волгоград : Перемена, 2003. 268 с.
2. Аскольдов С.А. Концепт и слово. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста: антология / ред. В. Н. Нерознак. Москва : Academia, 1997. С. 267-280.
3. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / отв. ред. М.А. Кронгауз, вступ. ст. Е.В. Падучева. Москва: Русские словари, 1997. 416 с.

4. Вільчинська Т. Концептуальний аналіз: проблеми та вирішення. Освітнянські обрії: реалії та перспективи: зб. наук. праць / Н. Т. Тверезовська (голова) [та ін.]. Київ: ІІТО, 2008. №1(4). С. 7-10.
5. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва: Гнозис, 2004. 390 с.
6. Краснобаєва-Чорна Ж. Термінополе концепт. Українська мова. 2006. №3. С. 67-79.
7. Ладика О. В. Об'єктивація концепту AMERICAN DREAM (діахронний підхід): автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови. Київ, 2017. 20 с.
8. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. Минск: ТетраСистемс, 2004. 256 с.
9. Пименова М. В., Кондратьева О. Н. Концептуальные исследования. Введение : уч. пособ. Москва : ФЛИНТА, 2011. 176 с.
10. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2001. 190 с.
11. Постовалова В. И. Картина мира в жизнедеятельности человека. Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / ред. Б. А. Серебренников. Москва: Наука, 1988. С. 8-69.
12. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля - К, 2006. 716 с.
13. Слухай Н. В., Снитко О. С., Вільчинська Т. П. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні: навчальний посібник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 367 с.
14. Ladyka O.V., Levchyk N.S. Linguocultural Approach in Foreign Language Teaching. *Science, Research, Development. Philology, Sociology and Culturology* #8: *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*. Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2018. S. 27-29. URL: http://xn--e1aaajfpcds8ay4h.com.ua/files/80_05.pdf#page=6
15. Ladyka O., Yarema O. Lexical Realization of the Concept AMERICAN DREAM in 16-19th centuries. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мовознавство*. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2019. Вип. I (31). С. 94-104.

Допоміжні

1. Вільчинська Т. П. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVIII-XVIII ст.: монографія. Тернопіль: Джура, 2008. 424 с.
2. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. К.: Довіра, 2006. 703 с.
3. Клоков В. Т. Основные направления лингвокультурологических исследований в рамках семиотического подхода. *Теоретическая и прикладная лингвистика*. Вып. 2. Язык и социальная среда. Воронеж: Изд-во ВГТУ, 2000. С. 60–67. URL: <http://tpl1999.narod.ru/WebTPL2000/KlokovTPL2000.htm>
4. Кононенко В.І. Концепти українського дискурсу. Івано-Франківськ: Плай, 2004. 248 с.
5. Кононенко В.І. Символи української мови. Івано-Франківськ: Плай, 1996. 272 с.
6. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В.В. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина / под общ. ред. Е. С. Кубряковой. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1996. 246 с.
7. Лисиченко Л. Структура мовної картини світу. Мовознавство. 2004. № 5-6. С. 36-41.
8. Ладика О. В. Американський менталітет як об'єкт лінгвокультурологічного дослідження. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12296/1/Ladyka_Kherson%202018.pdf
9. Ладика О.В., Гудз І. Р. Репрезентація концепту MONEY на фразеологічному рівні в англійській мові. Закарпатські філологічні студії. – Ужгород, 2018. Вип. 5. Т. 1. С. 51-56.
10. Мізін К.І. Зіставна лінгвокультурологія (на матеріалі англійських, німецьких,

українських і російських усталених порівнянь). Кременчук : Щербатих О.В., 2014. 164 с.

11. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика и лингвокультурология. URL: <http://www.lib.vsu.ru/elib/texts/217.pdf>

12. Семенов О., Фаст О. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 220 с.

13. Ladyka O., Yarema O. The concept MODERN LIFE in modern Ukrainian linguaculture. *Research Trends in Modern Linguistics And Literature*, 2020. V. 3. P. 40-54. DOI: <https://doi.org/10.29038/2617-6696.2020.3.40.54>

14. Yashchuk N., Tsaryk O., Sokol M., Ladyka O., Pasyk L., Rys L., Shtokhman L. Axiological aspect of modern german ethnosymbols in teaching german language. *Revista EntreLinguas, Araraquara*, 2021. V. 7, No 3. P. 1-14. DOI: 10.29051/el.v7iesp.3.15734.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедайннів та перекладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, не приймаються.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять зазвичай є обов'язковим компонентом навчання. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі або дистанційно за погодженням із керівником курсу.
- **Поточний контроль:** Усне опитування в ході лекцій та практичних занять, перевірка завдань (у тому числі самостійної роботи), оцінювання правильності вирішення тестових та практичних завдань на практичних заняттях.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модулі 1-5 усне опитування, завдання	50
ІНДЗ (модулі 1-5)	30
Підсумкове тестування (модулі 1-5) – тести, завдання	20
Всього	100

Шкала оцінювання студентів

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання

F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом
---	------	--
